

A magánélet születése

Nehéz dolga volt ősünknek, akik a szabadban könnyen megrakható, körülülhető és eloltható tüzet először próbálták bevinni a védett alvóhelyükre - a sátorba vagy a kunyhóba - hogy megbirkózzanak a szokatlan hidegekkel is.

Korábban a barlangban sem volt egyszerű. Tágas járatok kellettek, hogy a légmozgás elvezesse a füstöt és minden mérgező anyagot. Ha ilyenek nem voltak, akkor olyan közel kellett a bejárathoz igazítani a tűzrakást, amennyire csak lehetett.

Tudtad? Ha a régészek tűz nyomára bukkannak egy barlangban, először megvizsgálják, biztosan ember gyújtotta-e. A denevérek száraz ürüléke ugyanis szintén lángra tud kapni.

De egy sátorban, zárt térben? Úgy lehetett a problémát megoldani, hogy a sátor csúcsán, ahol a vékony falak összeértek, üresen hagytak egy részt, hogy ott szálljon ki a füst. Csakhogy a lyukon a hideg is hipp-hopp besurrant, egy kipattanó szikra pedig könnyen felgyújthatott maga körül bármit, emiatt állandóan figyelni kellett rá.

Tudtad? A tűzrakás sokáig egyszerre szolgált az ételek elkészítésére, melegítésre meg az állatok elriasztására. A füsttel tartósítani tudták az ételt, és a megmaradt hamut is sok mindenre használták. A nagyobb házakban így előbb-utóbb elvált egymástól a tűzhely, ahol az élelem készült, és a kályha, ami a szobát éjszaka melegítette.

Hosszú időbe telt, amíg végre az első biztonságos kályhához, illetve a tüzet elvezető, de hideget be nem engedő kezdetleges kéményig eljutottunk. Építőmesterek sora járult hozzá, hogy egyre jobb legyen a fűtőerő, de megmaradjon és javuljon a biztonság.

Tudtad? Évente még mindig több száz család hal meg világszerte tűzhely okozta lakástűzben, az elromló gázkazán miatti szén-monoxid-mérgezésben, vagy mert a nagy szegénység miatt nem megfelelő tűzhellyel fűtenek.

A középkorban, de még utána is, egy-egy lakástűz gyorsan terjedt, és olykor egész városrészek leégtek. Így a városok biztonságára is vigyázni kellett: tornyokból figyelték, hol lobban fel tűz, hogy azonnal indulhassanak oltani.

Angliában több mint 800 éve találták fel a kéményt, és onnantól a házak tervezése és építése a fűtéshez igazodott.

Komolyabb házhoz komoly kémény járt, és ha azokat téglából rakták, meg is kellett támasztani, hogy össze ne dőljenek. Ezek a támfalak aztán oda vezettek, hogy több részre osztották a korábban egyterű lakásokat: kialakultak az elkülönült szobák.

Tudtad? A kis vidéki házacskákban sokáig nemcsak egyetlen helyiségben éltek a családok, de jellemzően egy ágyban is aludtak a felnőttek és a gyerekek. Emiatt azonban nagyon kellett vigyázni, hogy a szülők álmukban rá ne feküdjenek a kicsikre. Sok szomorú haláleset történt emiatt is.

A különálló szobák és a külön ágyak nemcsak sok gyerek életét mentették meg, hanem szép lassan kialakult, amit ma magánéletnek hívunk. Korábban mindenkinek nyitott könyv volt az élete, minden egymás előtt zajlott. Azzal, hogy a fürdés, az öltözködés meg az alvás egyre inkább magányos tevékenységgé vált, megszületett a magánélet. Milyen érdekes, hogy mostanra, az Internet világában már épp az a gond, ha összekeveredik a magánélet és az, ami nyilvánosan zajlik. Sokan nem figyelnek rá, hogy amikor képeket meg híreket osztanak meg a barátokkal, gyakran olyanok is látják, akiknek nem kellene. Ezt a kutatók „túlkifecsegésnek” hívják.

Z. KARVALICS LÁSZLÓ